

soberheid in de vormgeving doet de encenering van Jan Ritsema alle recht aan Rohmers zuivere, haast transparante schriftuur die alle nadruk legt op de retoriek van de verleiding, het misverstand, het conflict. In voorstellingen als *Het Heengaan* en *Wittgenstein* ontwikkelde Ritsema een minimalistische theaterschriftuur. Minimalistisch niet in de betekenis van een beperkte woordenschat die herhaald wordt, maar in de betekenis van een uitgezuiverde bijna abstract te noemen grammatika. Abstract vanwege zijn warshheid van realisme, psychologie en anekdotiek. En tegelijk zeer concreet omwille van de fysieke aanwezigheid van de acteurs. Die geconcentreerde fysieke aanwezigheid creëert een "vertrouwelijkheid" tussen scène en zaal, een intimiteit van de acteur met zichzelf, met de medespeler en met het publiek. Vanuit die intimiteit bouwen Lineke Rijxman en Josse De Pauw een netwerk op van verdedigings- en aanvalsmechanismen, bewuste en onbewuste strategieën die ingezet, worden om tegelijk de eigen positie te behouden én op te geven om plaats te maken voor de ander. Achter dat netwerk dat hen dreigt te verstikken wordt een haast kinderlijke kwetsbaarheid zichtbaar. Maar zoals gezegd is er een derde term, de muziek van Mozart, die eveneens fysiek aanwezig is op de scène. Een drietal muzikanten, brengt Mozarts muziek live. De voorstelling opent trouwens met een volledige uitvoering van het *Trio*. De muzikanten worden expliciet in het spel betrokken. Die geslaagde integratie van muziek en spel geeft aan de encenering een lichtheid en een speelsheid die ook Rohmers tekst eigen is.

Het *Trio* mist misschien iets van het radicaal provocerende van *Het Heengaan* en *Wittgenstein*, maar tegelijk slaagt Ritsema er ook in deze voorstelling in om acteurs vanuit een grote innerlijke concentratie een tekst te laten zeggen: acteur, tekst en personage in het teken van hun wederzijdse transparantie. Een kleine speeldoois. (Paul van Ostaijen).

Erwin Jans

Trio in mi-bémol. Productie: Kaaitheater; tekst: Eric Rohmer; regie: Jan Ritsema; vormgeving: Jan Joris Lamers; met: Lineke Rijxman en Josse De Pauw; muziek: Mozart; muzikanten: Alexander van Dam, Jeroen Robbrecht, Tahashi Yamane; vertaling: Jenny Tuin.

NTG

Gent

Het Gezin Van Paemel

NTG sloot zijn jubileumjaar, volledig gewijd aan Vlaamse dramaturgie, af met Dirk Tanghes versie van *Het Gezin Van Paemel*, dé naturalistische klassieker van Cyriel Buysse, geschreven in 1902 en voor het eerst opgevoerd door de Gentse Multatuli-kring in januari 1903.

Dirk Tanghe doet het in zijn drukbezochte encenering van deze naturalistische net-niet-draak filmisch, met de vakmatige kracht van een Hollywood-regisseur: een stevig rechtlijnig scenario in een wijs beeld dat mooi oogt, bevolkt met goede goeden en doorslechte slechten, slim gecast en met een katharsis-afloop. Eenduidig, proper, afgewerkt, de opdracht professioneel uitgevoerd. Meer heeft hij ons niet te vertellen.

Wat hij ons vertelt is een reconstructie van een zeer nabij verleden, nauwelijks vier of vijf generaties van ons verwijderd. De Vlaamse Gemeenschap was toen nog een gemeenschap van ongeletterde en totaal verpauperde boeren, levend in een feodale verhouding tot een

franstalige adel die op hun armoede teerden, daarin bevestigd door de tot berusting oproepende kerkelijke klasse. En die status-quo werd langzaam doorbroken door een steeds groter wordend industrieel proletariaat dat op langere termijn andere machtsverhoudingen kon afdwingen. *Het Gezin Van Paemel* vertelt het gevecht van de archetypische boer Van Paemel met zichzelf en de hem omringende veranderende wereld, waarin hij zijn hele familie verliest, door emigratie naar het beloofde land - de Verenigde Staten - of door creperen. Hij blijft vereenzaamd en in diepste armoede achter, met zijn vrouw. Het leven en hijzelf hebben hem verslagen. Koppigheid maakt te laat plaats voor een beetje inzicht.

Tanghe en het NTG volgen Buysse naar de letter van de tekst: integraal met overname van allerlei regie-aanwijzingen. De enige denk-vrijheid die Tanghe zich heeft gegund is de ruimte: om die uitgestrekte echopot van een Tolhuis toch een beetje zinvol aan te kleden, werd de hele zaal omgetoverd in een bijna vierkant graanveld. De acteurs spelen hoofdzakelijk op de eerste vier meter van de scène. Loodrecht op elkaar doorkruisen wegeltjes het veld, op één diagonale lijn na, die doorgetrokken werd in de gigantische tafel die vooraan staat. Op het achterste stuk van de tafel staan stapels vaatwerk, potten en

pannen, een Christusbeeld met open-hart operatie. Rond deze tafel concentreren de acteurs hun spel. Ze spreken allen moeiteloos het dialect waarin Buysse zijn stuk heeft geschreven, een taal die ten zuidwesten van Gent gesproken wordt. Er werd gekozen voor zogenaamd realistisch-emotioneel acteren, en die stijl staat niet haaks op de abstractie van het decor, evenmin op de filmsche beelden die in en rond het graanveld opgezet worden. Tanghe bedient zich van licht en geluid om te illustreren, - we zullen geweten hebben dat de dag begint met fluitende vogels en een steeds fellere rode gloed op de witte infini -, en vooral ook om sfeer te scheppen, schaaamteloos sentimentaleiteit los te weken. Scoren, kortom. Filmmuziek (in het programmabladd wordt niet vermeld om welke muziek het gaat) legt er nog een laagje boven op. De acteurs, met o.a. directeur De-medts als Van Paemel en Lieve Moorthamer als zijn wijf, voelen zich lekker in deze speelstijl en taal. Ze zijn strak geregisseerd, perfect 'authentiek' gekleed en draaien het verhaaltje in het gevraagde ritme af. Veel plaats voor nuance is er niet, zeker niet in de tekening van de adellijke familie en Cyriel Van Gent is alleen maar vervelend als pastoor. Elke rol wordt voorspelbaar uitgetekend, de herkenning is het directe doel, zodat verrassing uitgesloten blijft, geen vragen geopperd worden.

Het Gezin Van Paemel (NTG) - Foto Luk Monsaert